

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36.—, za polugodište K 18.—, tromjesečno K 9.—, mjesечно K 3.60, u maloprodaji 12 fl. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u apravi lista trg. Gustoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST* izlazi u nakladnoj kući JOS. KRMPOTIĆ u Pulj. trg. Gustoza 1. Uredništvo: Sijanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HALIN u Pulj. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. au. post. št. 26.795.

Godina IV.

U Pulj, četvrtak 14. ožujka 1918.

Broj 965.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Austro-ugarske i njemačke čete stoje pred Odesom. — U Mletičkoj su navalile dvije austro-ugarske bojne skupine zračnih ljetala na odmazdu za neprijateljske zračne navale na talijansko uzletišta sjeveroistočno od Mestre. Četiri su neprijateljska, na ljet pripravnica lovna ljetala bila napadnuta, iz visine od 300 do 50 metara bombardovana i uzeta pod žestoku vatru iz pušanih strojeva. Talijanska se je jedna spremnica za ljetala srušila. Naši su se ljetaci vratili u potpunom broju i bombardovali na povratku još Treviso i neprijateljske jarke na Piavi. — Na tirolskoj je fronti pobijedio natporučnik Linke u zračnoj borbi dvadesetog protivnika. — Poglavlja generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Na mnogo je odsječaka oživjela na večer topnička borba. Izvidnička je djelatnost ostala živahna. Kod odbrane neprijateljskog sukoba istočno od Nieuporta zarobili smo 1 časnika i 30 momaka. Vlastiti su naši pothvatili istočno od Zonnebecke i jugozapadno od Froumelsa priveli 23 zarobljena Engleza i Portugizca. U Champagni su jurisale zapadnopruske satnije iza jake topničke pripreme na francuske jarke istočno od Proenza i povratile se nakon razorenja neprijateljskih narednjaja sa 90 zarobljenika u svoje crte. Jaka je izvidnička djelatnost u zraku dovela do žestokih bojeva. Jučer smo sastrijelili 19 neprijateljskih ljetala i 2 pripela zrakoplova. Ritmajstor je frajher v. Richthoffen izvojevao svoju 64., poručnik frajher v. Richthoffen svoju 28. i 29. zračnu pobjedu. — Istok. Njemačke i austro-ugarske čete stoje pred Odesom. — Macedonska fronta: Kod Makova, u zavoju Černe, potrajala je i jučer povećana bojna djelatnost Francuza, izazvana od nekoliko dana ovamo vlastitim našim uspješnim suncima. — Talijanska fronta: Ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 12 (D. u.) Dr. Jarc i drugovi podnašaju prešan upit glede osiguranja proljetne sjetve. Stavljani su upiti, koje je mjere vlada poduzela glede doznake sjemenja, da li je odredila bezodvlačni otpust starijih godišta i kani li se pobrinuti za shodne dopuse glede sjetve i kani li izjaviti, da vojnički erar prizvima opskrbu dobavljenih radničkih sila i konja. — Predsjednik dr. Gross priopćuje, da će se poduzeti glasovanje glede priznanja prešnosti nakon riješenja prve točke dnevnoga reda. Prelazi se na dnevni red, t. j. na drugo čitanje predloga pleđa kongruje. Izvjestitelj frajher v. Fuchs naglasuje, da je sa svih strana bila istaknuta potreba glede povisnija beriva svećenstva. Ministar za nastavu, dr. Cwiklinski, moli nakon opširnog obrazloženja prihvat osnovu.

Beč, 13. (Svršetak). Kuća prihvaća nakon toga u svim čitanjima osnovu glede povisnjenja kongruje dušobrižničkog svećenstva, izakako je bio otklonjen predlog socijalnih-demokrata za prelaz na dnevni red. Tečajem govora češkog je socijalnog demokrate dra. Sokoupa došlo do burne upadice između njemačkog radikalca Wolffa i čeških zastupnika Rydla i Masate, koji su svi bili pozvani na red. Nato bje sjednica odgodjena. Naredna sjednica sutra.

Iz Rusije.

Bern, 12. (D. u.) „Le Novellist de Lyon“ javlja iz Moskve: Sovjeti su u Moskvi prihvatili ogromnom većinom ratifikaciju mirovnog ugovora sa središnjim vlastima. „Le Journal“ javlja, da se preokret u Moskvi imade svesti na izvode Lenina, koji je u Moskvi obrazložio, zašto mora Rusija da prihvati mir. Od 195 sovjeta glasovalo je 110 njih na brzojavni upit za ratifikaciju. Najvažniji razlog Leninov da je bio potpuna dezorganizacija ruske vojske.

Berlin, 12. (D. u.) Listovi javljaju o bojevima njemačkih četa kod Bahmača protiv boljševicima, uz koje da su se ponajpače borili češki vojni bjegunci, koji su raspolagali teškim topništvom. Kad su Česi bili opkoljeni, zamolili su slobodan odlazak, što im je bilo zabranjeno.

Zračna navala na Napulj.

Lugano, 12. (D. u.) Kako javlja „Agenzia Stefani“, proletio je njemački neki zrakoplov u velikoj visini nad Napuljem i počinio štete na privatnim kućama u sredini grada i na jednoj bolnici. Dosad ustanovljene žrtve, 16 mrtvih i 14 ranjenih, pripadaju civilnom pučanstvu.

Berlin, 12. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pomorske i zračne su bojne sile obilno bacale u noći od 10. na 11. ožujka bombe na lučke narednjaje i vojničke uredbe u Napulju, kao i na talionice željeza u Rignuoli.

Lugano, 12. (D. u.) Vijesti o zračnoj je navali na Napulj izazvala u Rimu dubok dojam, koji dolazi u novinama do izražaja u člancima s naslovom „Protiv barbarima“. Sve su štete zaista počinjene na privatnim kućama usrijed grada, te na crkva i bolnicama. Žrtve pripadaju, u koliko se je moglo ustanoviti, i to 16 mrtvih i 14 ranjenih, civilnom pučanstvu.

Berlin, 12. (D. u.) „Lokalanzeiger“ zove navalu pomorskih zračnih sila presenetljivom. U Italiji kao da je sam posjet najjužnije teške poluotoka tako presenetio sve, da se nije moglo ustanoviti ni to, kakove su vrsti bili napadači.

Japan i Rusija.

Tokio, 12. (D. u.) Havas javlja: U zastupničkoj je kući upitalo više članova, da li je od saveznika stigla kakova zamolba za izaslanje japanskih četa u Sibiriju. Ministar je izvanjskih poslova to zanijekao i primijetio, da izmjena mišljenja traje još i nadalje. Vođa je opozicije zagovarao vojničku akciju u Rusiji, kod česa ali mora da vlada najveća opreznost. Ministar je predsjednik Teraki izjavio, da glede izaslanja četa u Sibiriju nije još stvoren nikakav zaključak. Vlada da je obzirom na neobično važan položaj do skrajnosti oprezna.

* Četrnaestdnevno produljenje vojničkih dopusta. Iz Beča se službeno sa danom 13. o. mj. brzojavlja: Da se stane na put svim sumnjama, proglašuje ratno ministarstvo u sporazumku s ministarstvom za zemaljsku obranu, službeno ovo: Svojevremeno u novinama oglašeno 14-dnevno produljenje dopusta svim pripadnicima armade u polju, proteže se samo na one osobe u polju, kojima je dopust istekao dne 10. ožujka ili koji dan prije. Za one, kojima dopust ističe nakon 10. ožujka, ova naredba ne dolazi u obzir.

* Ofenziva na talijanskoj fronti? Iz Lugana se javlja, e se sa engleske i američanske strane tvrdi, da središnje vlasti namjeravaju poduzeti u gorskom području ofenzivu te da će po svoj prilici kušati, da kroz dolinu Brente prođu u nizinu. Feldmaršal Kövess da je preuzeo vodstvo 11. vojske, koja se nalazi među Val Brenta i Val d'Arsa.

* Novi njemački ratni zajam. Berlinski „Tageblatt“ piše, da je u drž. saboru bila podastrija zakonska osnova o novom ratnom kreditu od 15 milijarda maraka.

* Zračna navala na Pariz. Havas javlja službeno sa 12. o. mj. iz Pariza: Jučerašnoj je zračnoj navali na Pariz u samom gradu palo žrtvom 29 osoba. Ranjeno bje 50 osoba, a 66 se je njih, ponajviše žena i djece, zagušilo u paničkoj stisci kod pokušaja, da se sklone u podzemnu željeznicu. U nekoj bolnici, koju je pogodila bila bomba, ubijeno bje 6, a ranjeno 7 osoba.

* Bugarski ratni izvještaj od 13. ožujka. Glavni stožer službeno javlja: Macedonska fronta: Na više mjesta u zavoju Čane i okolice Moglene topnička i minometna vatra. U pretpolju zapadno od jezera Butkovo i na donjem toku Strume bilo je odbijeno više engleskih izvidničkih odjela. S obje strane Vardara živahna djelatnost neprijateljskih ljetaca.

* Rada u austrijskom parlamentu. Dne 12. t. mj. vršila se je u Beču sjednica načelnika stranaka pod predsjedništvom dr. Grossa. Prisutan je bio i ministar-predsjednik dr. pl. Seidler. Sjednica je imala da odredi radni program parlamenta do uskrsnih blagdana. Dr. Gross je predložio, da se osim stvari, koje su na dnevnom redu, riješi još i ratni porez te prihodarinu za god. 1918, doplate učiteljima za g. 1918, izvještaj vojnog odsjeka o povišenju plaća za momčad te izvještaj ustavnog odsjeka o ustanova ministarstva za zdravlje. — Zast. Stanek spominje, da dne 21. t. mj. ističe rok, koji je bio dan vojnom odsjeku da izvjesti o carskoj naredbi od svibnja 1915, koja je pučkoustasku vojnu dužnost proširila od 42. do 50. godine. — Zast. je Seitz upozorio na obećanje, da će vlada do 26. t. mj. podastrijeti predloge o civilnoj službovnoj obvezatnosti, koja bi imala stupiti na mjesto zakona o ratnim davanjima. Ministar-predsjednik odgovara, da će vlada ispuniti svoje obećanje. Sjednica je zaključila, da imenovane stvari riješi još tijekom ove sedmice. — Zast. je Seitz predložio, neka se ustanovi odsjek, koji bi imao da bude neprestano u dodiru sa vladom i da ju obavijesti o prekršajima sa strane cenzure. Dr. Gross je predložio, da se u odsjek, kakovog

je predložio dr. Seitz, pošalju zastupnici Jankowic, Daszynski, Fink, German, Seitz, Teufel, Tušar i Waldner. Kuća će imati plenarne sjednice do petka, a u subotu će početi uskrsne ferije.

* Dosadašnji rumunjski poslanik u Londonu, Misu, koji se je dne 11. o. mj. povratio bio iz Pariza u Bern, posjetio je ondje austro-ugarskog poslanika frajhera Mousolina. Misu putuje iz Berna preko Beča u Rumunjsku, da nastupi službu kao ministar izvanjskih poslova u kabinetu Avarescu.

* Iz Švicarske. Švicarska brzojavna agentura javlja službeno iz Berna sa danom od 12. ožujka: U nastavljenoj je raspravi narodnog vijeća o izvještaju glede neutraliteta raspravljao izvjestitelj o raznim gospodarskim ugovorima, sklopljenim sa središnjim vlastima i alijancima, te se potužio na sve veći pritisak inozemstva, pošto da mjere, poduzete od jedne skupine vlasti, izazivlju smjesta protumjere druge skupine. Saveznički je vijećnik Schultheis naglasio težak položaj Švicarske, koja stoji između dvije vatre, te je izvrgnuta najprotuslovnijim zahtjevima s obje strane. Spomenuo je mnogobrojne one već dozvoljene kredite valute Njemačkoj i Francuskoj, te pripočeo, da su sad u tečaju rasprave s Engleskom glede takovog kredita, a isto tako i s alijancima glede izvoza raznih tvorovina pamuka u zemlje središnjih vlasti. Govornik je pod konac naglasio, da će Švicarska kao i dosad ostati lojalna i pristojna prema obim strankama.

* Turski ratni izvještaj. Glavni stan javlja: 11. ožujka: Fronta u Palestini: 11. ožujak je bio dan žestokih bojeva. Djelomično još nijesu dovršeni. Tako primjerice kod Nebi-Saleha, gdje smo prešli na protusunk, i gdje je neprijatelj dopremio jake sile. Privedeno bje ondje više zarobljenika. Opetovane su jake navale neprijatelja u noći i po danu protiv odsječku Nebi-Saleha bile odbijene. Samo na jednom je mjestu mogao Englez zadobiti nešto ozemlja. I ovdje još traje borba. Glavni je udarac neprijatelja bio uperen protiv naših položajima sa obje strane ceste Jerusalem-Nablus. Uspjeh se je ograničio na to, da se je neprijatelj mogao ustaliti kod Burdž-el Lisane i Daleha. Dalje istočno do Jordana bile su sve navale odbijene i privedeni zarobljenici. Živahna djelatnost zračnih ljetaca na maloazijskoj obali. U okolišu otoka Meis potopljena bje po našem topništvu s obale velika neprijateljska jedrenjača. Na ostalim frontama ništa nova. — Uz jaka kriča stojimo 18 kilometara pred Erzerumom nasuprot armenijskim bandama. Na obali smo zaposjeli Matarlatanu i Viznu, a u Hedžasu Tafle. Buntovnici su posve raspršeni i bježe.

12. ožujka: Fronta u Palestini: Danas je vladao mir osim slabe topničke vatre. Neprijateljske navale, koje su započele bile dne 9. o. mj. u osvitak zore, i koje su gotovo bez prekida potrajale do 10. o. mj. do kasno u noć, bile su odbijene junačkom odbranom naših četa. Izjalovio se je cilj, za kojim je neprijatelj navadno težio, naime da probije cestu Jerusalem-Nablus. Pred Erzerumom su se Armenci našim četama ozbiljno oprli. Izakako su još jučer naše navale dopirale do žičanih zaprjeka utvrđenog položaja, bile su noćas te zaprjeka u sjajnoj navali uništene i neprijateljske bande suzbijene. Naše su čete ušle u Erzerum i nastoje, da utrnu požare, podmetnute po Armencima.

* Švicarska i antanta. Švicarski brz. ured javlja iz Berna dne 11. t. mj. Danas popodne otvoreno je proljetno zasjedanje savezne skupštine. Nacijsionalno je vijeće započelo vijećanjem o neutralitetnim izvještajima saveznog vijeća. Izvjestitelj kom sije Walter (kat. konservativac) obrazložio od Amerike, Engleske i Francuske u neutralitetnoj izjavi učinjene pridržke, koji ograničuju priznanje neutralnosti. Stoga se savezno vijeće moli, neka kod dotičnih vlada djeluje u smislu, da se švicarska neutralnost bezuvjetno priznaje. Predsjednik saveza Calonder izvodi, da neutralitetna izjava Amerike, Engleske i Francuske sadržaje zaista uvjet, da one priznaju neutralnost samo donle, dok ova nije sa protivne strane kršena. Savezno je vijeće u svom odgovoru na ove tri države odlučno zastupalo švicarsko stanoviše te je izjavilo, da neutralitetnu izjavu u toliko ne smatra primjerenom, u koliko je vezana na uvjete. Spomenuo je, da se ne bi slagalo ni to sa samostalnošću švicarskog saveza, niti sa duhom garancijskih ugovora iz god. 1815., kad bi si druge države prisvajale pravo, da bez poziva sa strane Švicarske stupe na švicarsko flo, samo da sprječje kršenje neutralnosti sa druge strane. Savezno je vijeće zauzelo stanoviše, da za slučaj da jedna ili druga stranka krši područje, ima samo Švicarska pravo, da to zapriječi i da brani svoju neutralnost i svoju neovisnost. Pošto imenovane tri vlasti nijesu odgovorile na izjavu saveznog vijeća, zaključuje Švicarska, da one odobravaju njezino stanoviše.

Švicarska stoji još uvijek u prijateljskim odnošajima sa ovim trim državama. Iz toga se može zaključivati, da je stvar riješena u smislu stanovišta savezničkog vijeća. Komisija je izjavila, da je zadovoljna sa izvajom predsjednika saveza.

* **Ratoborna Amerika.** Pariški list „Excelsior“ priopćuje članak državnog tajnika Udruženih država, Lansinga, u kojemu ovaj izjavlja, da je sadašnji rat Amerike, koji hoće da uz ma bilo kju cijenu uništi autokraciju, gdje god ona bila. Udružene se države bore za vlastitu slobodu i dobrobit. Lansing izražava radost glede solidarnosti amerikan država kao i glede činjenice, da je uništeno sjeme nesloge, koje je bilo zasijano između Japana i Udruženih država. Posjet je vicomtea Ishia od temelja promijenio shvaćanje u Udruženim državama. Ishii je ožigosao neprijateljska rovarjenja i pokazao, da japanska politika nije našina niti varava. Rezultat je rasprava podržavanje politike „otvorenih vratiju“ u Kini i odreknuće na intervenciji svake strane vlasti u Kini. Vicomte je Ishii uklonio razdraženo raspoloženje i rasorio sve nespornizumke. Lansing naglašuje zatim, da su alijanci išli za potpunim ujedinjenjem svog rada i nastojali, da sto više postignu svojim silama. On zaključuje: „Stupili smo u okraj onom naravnom odvratnošću proti ratu, kakovu može da goji samo niraljubiv narod. Ali mi hoćemo konačan mir. Mi ćemo se boriti do uništenja Prusijanštine i svih zala, koja izviru iz nje. Kad se budu naši brodovi povrtili u domovinu, nestalo je autokracije. Na zemlji će nastati nova mirovna era, osnovana na neumrlim načelima pravednosti i dobroti.“

Posljedice kapitulacije Rusije.

Ma da se je mir s Rusijom očekivao, ipak je uslijedio u takvoj silovitoj formi, da je djelovao na političku konstelaciju Europe nalik na katastrofalni potres. Danas nema više u svjetskoj politici onih stabilnih točaka i pogleda, koj isu dotle uvjetovali svako političko nagadjanje za budućnost.

Ne može se tajiti, da je bezuslovna kapitulacija najveće koptene velevlasti poremetila ravnotežu rata. Bolja organizacija središnjih vlasti stajala je nasuprot brojnoj nadmoći antante. Danas su središnje vlasti postigle moćda, a brojnu pretežnost, a to znači, da rat stupa u stadij ofenzive Njemačke. Danas ne misli u Njemačkoj nitko više na mir putem sporazuma; opće vlada tamo uvjerenje, da će se taj mir postići najbrže silnom vojničkom akcijom na zapadu. Nijemci stvaraju u Belgiji već flamsku državu, koja bi imala biti posve neodvisna od valonske ili francuske Belgije. Pomoću plaćenika — kaošto uostalom u Poljskoj — kušaju osjegurati si u francuskoj Belgiji hegemoniju te postići tim putem one imperijalističke ciljeve, koje ne bi mogli drukčije opravdavati. Njemačka živi danas u imperijalističkoj i militarističkoj ekstazi, u njemačka politika nosi obilježja ekscesa. Ova se pijanost oslanja na čvrstu vjeru, da će na zapadu svakako uspjeti onaj silni udarac, kojega spremaju Hindenburg i Ludendorff.

L O ovom je udarcu ovisan udes svjetske demokracije te slobode naroda i svijeta. Prema tome je mir sa Rusijom proizveo skrajnju napetost u vojničkom položaju u svakim se danom više približujemo onoj strašnoj krvavoj bici, koja će odlučiti sudbinom europskih država i naroda. I vlasti sporazuma su poduzele vojničke mjere od velikog zamašaja. Francuska je poslala na frontu nove formacije, Engleska preuzela na sebe 180 kilometara francuske fronte, Amerika je pospješila naoružavanje svoje nove vojske. Vojnička zapovijest povjerenja je jednom vijeću, kojemu je podređena ne samo francuska već također talijanska fronta. Talijanske su čete smještene na francusku i obratno, francuske i engleske na talijansku frontu. S obiju se strana provadjaju vojničke mjere u velikom stilu i sav svijet trepetom i užasom očekuje od dana na dan, da bukne taj strašni požar, da protječe opet rijekama krv naroda i ljudi uz onaj osjećaj, da će se poslije bitke taj isti svijet pitati: a zašto?

Kapitulacija je Rusije imala neodoljivim također znatnih političkih posljedica za antantu. Ne samo, što je sporazum s Rusijom izgubio velevrijednog saveznika; Japan, mongolski saveznik sporazuma, koji je do sad promatrao događaje platoničkim simpatijama za antantu, smatrao je prolaznu s'aboću Rusije zgodnim momentom, da joj, kao Njemačka na zapadu, otme na istoku čitave pokrajine te da zatvori Rusiji za sva vremena put na istočno more. Radi toga bi bilo skoro došlo do spora medju saveznicima antante. Naumu Japana, da se na jeftini način domogne skupocjenih pokrajina u Sibiriji, usprotivio se je Wilson, koji može kod toga računati također na Kinu. Japansku težnju za ekspanzijom u Sibiriji pogodovala je Dng'eska, koja se je time htjela izbiti žute pogibelji za svoje indijske kolonije. Ali Wilson je barem za sad spriječio ove nacerte žute rase i ovu je svoju odluku potkrijepio poslanicom, što je postavio sastanku sovjeta u Moskvi, u kojv izražava ruskom narodu svoje simpatije u boju za slobodom te mu obećaje u zgodno vrijeme potporu i pomoć. Taj je politički korak od velikog zamašaja za buduću razvoj povijesti. Kao Udružene države i nova će se Rusija poslanjat na posve druga načela negoli ostale

europske vlasti. Niti Rusiju niti Ameriku ne vode u tom ratu osvajalački ciljevi. Boj Wilsonov je uperen proti njemačkom i žutom imperijalizmu. Wilson hoće danas da spasi Francusku i Rusiju od Njemačke, kako je htio već odavna da otme Kinu japanskom utjecaju. Kao Rusija želi također Amerika novi gospodarski poredak na svijetu, koji će biti temeljen na demokratskim i socijalističkim osnovama. U velikim konturama vidimo već danas novu grupaciju u svijetu, Rusiju i Udružene države na jednoj strani a možda sve ostale velevlasti na drugoj strani.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dr. Rybarž rekao je na Kerkovoj proslavi u Trstu: „Proganjaše nas od dalekog sjevera od Drave i Mure preko primorske, kranjske i istarske zemlje, daleko na jug do skrajnje Dalmacije i do junačke Hercegovine. Proganjaše svećenike i svjetovnjake, inteligenciju i ubogog seljaka i radnika. Ali sve je to samo uzbuđilo i utvrdilo u nama misao, da smo svi Sloveni, Hrvati i Srbi samo jedno, da smo svi jedan narod po jeziku, po krvi, po vjeri i po mržnji proti našem neprijatelju... Prolivena bijaše naša krv, ali bijaše prolivena za našu narodnu slobodu.“ — Iste se je nedjelje vršio u Kamniku saatanak za jugoslavensku deklaraciju, na kojemu je izrekao opširan govor ljubljanski načelnik dr. Tavčan. Govorio je o stranačkim prilikama u Sloveniji, te dokazao, kako bi bilo nemogućije, kad bi se sve slovenske stranke bile združile u jednu stranku. Svaka stranka (Slovenska ljudska stranka i Jugoslavenska demokratska stranka) neka bivstvuje i radi, jedna neka ide u drugu, ali ipak s'ozne za istim ciljem. Mora nestati osobnih bojeva i svaki se mora odreći onih suvišnosti, koje bi izlegle nove bojeve. Odlučeno treba kročiti, ali zajednički, ujedinjeni udarati! Na to crta divlji fanatizam Nijemaca, crta prilike u našoj državi, karakteriše pojedine događaje u ovom ratu, te veli, da mi nijesmo stali svojih silova u streljačke jarke, da tamo umiru ili da nam se vrate sakati i da potom trpe siromaštvo i glad, kad dodje teško zaželjeni mir u zemlju. Obrata se nato na prilike u Ugarskoj, gdje vlada aristokrata i židov, gdje su nemadžarski narodi osuđeni na smrt. — To samoodređenje, koje su priznali u Brestu Litovskom divljim Kurdima, ne može se poreći ni Jugoslavenima! — Puk je iz okošće to s'oduševljenjem slušao, a priproste su seljačke žene, koje su se sjatile sa svih strana na sastanak, ogorčeno pratile neke dirljive ostanke u govoru, u kojma je govornik prikazivao sve nepravde, što su nam naneli, i što nam još danas danomice nanose. — I u Škočji Loki obilježavao se tog dana sastanak, koji se razvio u složnu manifestaciju za jugoslavensku misao. Bilo je prisutno preko tisuću osoba, svjetskih muževa, žena, mladića i djevojaka iz udaljenih gorskih krajeva. Govorili su državni zastupnik prof. Jarc, župnik Finžgar, te načelnik Hafner. Na obim sastancima bi prihvaćena rezolucija, kojom se izražuje Jugoslavenskom klubu povjerenje, iskrenu zahvalnost knezu-biskupu Jegliču i zahtjeva brza pomoć goričkim bjeguncima.

Iz Hrvatske. Teror! Hrvatska vlada, ugarska vlada, policija ili Bog bi znao ko je zabranio izdavanje „Glasa Slovenaca, Hrvata i Srba“ na 3 dana. Banova naredba veli, da pisanje tog lista ugrožava interese ratovanja. Ali mi smo uvjereni, da bi se hrvatski ban i hrvatska vlada mnogo više odužili, hrvatskom narodu, kad bi zabranila frankovački organ ili suvišni neki list, koji štampaju u Hrvatskoj samo sramoti. Zabrana izlaženja „Glasa S. H. S.“ jeste atentat na hrvatski narod, jer siguran je fakat, da nema lista u Hrvatskoj, koji je u tako kratko vrijeme svoga izlaženja tako omililo inteligenciji i puku ne samo u Hrvatskoj nego i po cijeloj jugoslavenskoj domovini, kao baš taj list. Nema lista, koji bi onako duboko znao prikazivati potrebe i težnje, želje i misli jugoslavenskog naroda, kao „Glas S. H. S.“ Dužnost je hrvatske štampe, da dolično proti toj obustavi prosvjeduje, pa makar bila ona samo privremena. „Obzor“ je bio uzeo čak i „Narodne Listy“ u obranu, i konstatovao nesolidarnost češke štampe prigodom zabrane izlaženja tog lista, ali ovu banovu naredbu donosi bez ikakve riječi komentara. — U hrvatskim novinama šire se vijesti, da će po svoj prilici biti zabranjena proslava Preradovićeve stogodišnjice. Nekoji listovi („Hrvatska Rijeka“) vele, da bi valjalo odgoditi cijelu proslavu na zgodnije vrijeme, ako se sada ne može obdržavati onako, kako to doličuje važnosti momenta. Sa službeno se pak strane saopćuje, da proslava u školaama ne će izostati, jer da nema ništa zajedničkoga s privatnim odborom za proslavu. Tog će dana na svim školama biti praznik. Prikazivanje Kraljevića Marka u kazalištu izostat će, jer cenzura tog prikazivanja ne dozvoljava. Kako je poznato, izabran je kod nedavnih izbora u Varaždinu za izborni kotar toga slobodnog i krajevskog grada hrvatski književnik i odvjetnik u Zemunu dr. Živan Bertić, koji u ovom času služi kao aktivni vojnik. Poznato je i to, da mu vojne oblasti uprkos njegovog izbora nijesu htjele podijeliti nužni dopust, da prisustvuje saborskim sjednicama, da je o tomu bilo govora u javnoj sjednici sabora, da je trebalo intervencije i saborskog predsjedništva i bana, da se ovaj dopust dozvoli. Dr. je Bertić međutim dobio

dopust, te je u nedjelju stigao u Zagreb, da prisustvuje sjednicama sabora, koje će opet započeti dne 14. o. m. Po svoj će prilici dr. Bertić još ove sedmice pohoditi svoj izborni kotar.

Proglas hrvatskih socijalista u inozemstvu. „Leipziger Volkszeitung“ u polemici sa Scheidemannovim socijalistima, poteže i ljetosne pripreme za socijalističku mirovnu konferenciju u Stockholmu. Tom prilikom spominje i memorandum socijalističkih delegata iz Hrvatske i Bosne. Veli, da taj memorandum, koji je potpisao dr. M. Radošević, (iz Hrvatske) i F. Markić (iz Bosne) sadržava oštre napadaje na austro-ugarsku vladu i na austrijske i mađarske socijaliste. „Naši austro-ugarski drugovi, veli se tu, vrlo dobro poznadu bijedni položaj Jugoslavena, a naročito jugoslavenskog proletarijata. Zato ne možemo da razumijemo, kako naši austro-ugarski drugovi u svom memorandumu mogu reći, da austro-ugarska politika Jugoslavene zaštićuje i jedinstveno je nepojmljivo, kako se postupanje austro-ugarske vlade može nazvati politikom za očuvanje malih naroda!“ Dalje se u memorandumu nabrajaju poznati događaji na Slavenskom jugu i ostrim riječima se ustaje protiv politike monarhije. A onda se nastavlja: „Mi nemamo nimalo vjere u prazna obećanja austro-ugarske vlade, koja nikad još nisu pratila djela. — Jugoslaveni, premda su već na kraju sila, ipak će se boriti i dalje, jer njihovoj borbi je cilj: oslobođenje, nacionalno i socijalno, ispod vjekovnoga tudjinskoga jarma. U ime Jugoslavena i u interesu internacionalnog proletarijata mi zahtijevamo, za Jugoslavene pravo na politički i ekonomski nezavisnu državu, koja će imati sve atribute suverenosti, tako da može kao naravnopravan član stupiti u republikanski savez balkanskog naroda. Takav savez bit će najbolja garancija svjetskog mira.“

Jugoslavenski klub i budžetni provizorij. „Hrvatska Rijeka“ prima iz bečkih parlamentarnih krugova: između 165 glasova, koji su prekjueer u austrijskom parlamentu pali proti budžetnom provizoriju i ratnim kreditima, bilo je 25 glasova jugoslavenskih zastupnika. Jugoslavenski klub u Beču broji sada 30 članova, i to 17 Slovenaca (7 iz Kranjske: Ravnihar, vitez Pogačnik, Jarc, Demšar, Hladnik, Gostinčar, Lovro Pogačnik — 7 iz Stajerske: Korošec, Janković, Roškar, Verstovšek, Benković, Pišek, Brenčič — 2 iz Goričke: Gregorič, Fon — 1 iz Trsta: Rybarž). 11 Hrvata (9 iz Dalmacije: Biankini, Perić, Ivčević, Prodam, Dušić, Tresić, Smodlaka, Čingrija, Sesardić — 2 iz Istre: Spinčić, Laginja) i 2 Srbina, oba iz Dalmacije (Baljak i Vučković). Izvan kluba su 2 Slovenca, Sušteršič i Jaklič, oba iz Kranjske. Pri glasovanju o budžetu nisu bili u Beču: Biankini, Čingrija, Perić, Ivčević, Prodam i Baljak. Manjkalo je dakle 5 Hrvata i 1 Srbin (svi iz Dalmacije), dok od Slovenaca nije falio ni jedan. Od odsutnih, dvojica su bili bolešću zapriječeni, Biankini, koji je već od nekoliko mjeseci nemoćan u Zadru, i Čingrija, koji leži bolestan u zagrebačkom sanatoriju. Odsutnost ostale četvorice, koje je klub tri puta uzastopce pozvao na vršenje dužnosti, nije poznato da je bila opravdana, kaošto nije poznato ni to, koje mjere uslijed toga kani klub eventualno poduzeti. Od članova Jugoslavenskoga kluba, koji su prekojučer bili prisutni u Beču, nijedan se nije ustegao od glasovanja, već prema klubskom zaključku svi glasovaše proti proračunu. Isto tako je glasovao proti i jedan Slovenac izvan kluba (Jaklič), dok se drugi (Sušteršič) ustegao od glasovanja. Ukupno je dakle glasovalo proti budžetnom provizoriju 25 Jugoslavena (18 Slovenaca, 6 Hrvata, 1 Srbin), 2 su bili bolešću zapriječeni, a 5 ih se usteglo ili izostalo od glasovanja: 1 Slovenac (Sušteršič), 3 Hrvata (Ivčević, Perić i Prodam), 1 Srbin (Baljak). Od Dalmatinaca, njih je 5 glasovalo proti, 2 su bila bolesna, a 4 su inače izostala; napose od dalmatinskih Hrvata 4 glasovaše proti, 3 su izostala, a 2 bijahu bolešću zapriječeni. Prema tome ne odgovaraju istini vijesti, koje se tiraju kroz novinstvo, kao da su se „Dalmatinci“ ili „dalmatinski Hrvati“ uopće ustegli od glasovanja. Što se je već podavno pronosilo iz pošlušbenih izvora, da će se jedan dio dalmatinskih zastupnika ustegnuti od glasovanja, ta se predviđanja „dobro obaviještenih“ mogahu i mogu protegnuti samo na one, koji se faktično ustegoše, a koji svi stanuju u glavnom gradu zemlje, Zadru. Ovi isti „zadarski“ zastupnici sada već po drugi put nisu u Beču, kad se glasuje o budžetu.

Česi o Jugoslavenima. Praški dopisnik „Slovenskog Naroda“ razgovarao je s češkim narodnim zastupnikom V. J. Klofačem i dr. I. Frantom o odnošaju između Čeha i Jugoslavena. Klofač je rekao: Nijemci misle, da mi Čehi, Slovaci, Jugoslaveni, Poljaci i Ukrajinci, razumijemo naš međunarodni karakter tako da čekamo, da Wilson ili Lloyd George odluči o našoj sudbini ili da radništvo antante ili sama antanta prolje svoju krv za oživljenje naših ideala. Nijemci misle, da mi stavljamo naše ideale na kartu antante. To je glupost. Mi se ne naslanjamo na nikoga, ni na antantu, a još manje na Seidlera.

Mi, češki zastupnici, oslanjamo se samo na naš narod i težimo za ojačanjem našega naroda u iskrenoj svezi sa Jugoslavenima, koji sad stoje pred nama ujedinjeni i jaki, a ne kao što sada raskomadani i slabi. Obratimo se u prvom redu Jugoslavenima, jer je taj narod skroz na skroz demokratski i tako naravna saveznik demokratskog češkog naroda. Jedan se oslanjamo na drugoga, te dižemo jedan drugoga na svojim uspjesima, jer smo tako usko vezani. Moramo ići skupa s Jugoslavenima. Vesili me, da naš narod to razumjeva i da je uz svijest prešla u krv našega naroda. — Češki zastupnik Franta u razgovoru sa dopisnikom „Slovenskog Naroda“ rekao je: Već dugo vremena idem svakog ljeta u slovenska brda, među dobri slovenski narod. Srastao sam s tim ljudima, te moj odnošaj prema Jugoslavenima nije no odnošaj brata prema bratu. Čeh i Jugoslaven mi se ne čine kao dva u životu, u svijetu od usuda progona naroda, koje su za sve okrali, razdijelili, napustili, izručili gladi i pokrik ranama, da poginu i prepuste svoja mjesta drugome — vi znate komu. Hoće da preuzmu naš položaj u svijetu; mi pak, pomagajući jedan drugome, moramo izdržati sve do kraja, jer smo najteže već izdržali i prebrđili. Držim, da isto tako misle o češko-jugoslavenskim odnošajima i moji dobri znanci Korošec, Ravnikar i dr. Tresić-Pavičić. Nije čudo, što se Nijemci pitaju od bijesa, jer im se ovaj put nije oživotvorila njihova taktika „divide et impera“. Budite potpuno mirni, ovaj nas put ne će razdružiti. Ako hoćete govoriti o unutrašnjoj snazi, pogledajte koliko su snagu pokazali Jugoslaveni u ovom ratu, s kojim su oduševljenjem sve do zadnjeg djeteta potpisivali jugoslavensku deklaraciju. Dobro nam je poznato, kako se je hrabro slovenski narod obranio od bijesne navale Nijemaca, kako je latuplo protiv grožnjama vladinih organa i njemškutarskih patriota. Mi i Jugoslaveni smo naše zahtjeve otvorano kazali: pravdomost za sve, vječni mir. I garancija za taj mir je u prvom redu iskrena sveza slavenskih naroda.

Zivež iz Rusije! Gladni ko vuci, štano riječ, neustrpljivo čekamo te velike zalihe živača, koje će nam doći iz Ukrajine i Rusije. Da se malo rasčladi ugrijani moždani, bit će zanimljivo pročitati, što piše o tom poljski inženir E. Vereščinski, koji se veljače vratio iz ruskog sužanjstva. Očevidac taj ruskih sadašnjih prilika piše krakovskoj „Nowoj Reformi“: „Srednja je ljetina u Rusiji davala ogromne množine žita, 500 milijuna metričkih centi na godinu; od toga se upotrebilo kod kuće 380 milijuna, a izvažalo se 120 milijuna. To izvažanje nije prestalo na početku rata, nego se još i umnožilo radi nužne potrebe uvažanja, inozemnih industrijalnih proizvoda. Žito je odlazilo u savezničku Englesku i Francusku, u neutralnu Švedsku i Norvešku, pa dapače, kako su zlobno tvrdili, i u — Njemačku. Za „člas (sat) nesreće“ nije se spremalo ništa. Već polovicom 1916. nedostajalo je mesa, uveli se na to bezmesni dani i uživalo se radi toga više kruha. Rat je ujedno sve više i više rukovodio od poljskoga rada; sve je više bilo neobrađena polja, tako da je poznati ruski statističar i član člane Sngarev na temelju statističkih podataka dokazao, da je već godine 1916. bilo 35% neobrađena polja. Rusija nije za to mogla više da izvozi žita, tako da Kerenskijeva vlada nije mogla dati Francuskoj ni obećanih 20.000 tuda pšenice, i ako je tako popularni ministar Černov bio uložio sve sile, da to od seljaka istisne. Suša je u južnoj Rusiji oduzela ogromne sjetve. Još gore nego suša djelovala je na ljetinu revolucija. Mjesto da ore i sije, narod se radovao slobodi i politizirao. Ukupno su se zalihe žita umanjile uslijed neobrađena polja za 35%, uslijed suše za 15%, uslijed uništavanja proizvoda za 10%, t. j. za 60%, dotično ima Rusija mjesto 500 milijuna metričkih centi najviše 200 milijuna za prehranu 80 milijuna pučanstva (osobito pak, jer mesa posvema nedostaje). Jasno je, da u Rusiji vlada glad, koji će na proljeće uz tamošnju anarhiju narasti do dosad nepoznate visine. Taj u svakom pogledu zaostan položaj Rusije vrijedi potpunoma također za Ukrajinu, i to tim više, što je taj dio Rusije uslijed svog geografskog položaja i uslijed nedostatka guste željezničke mreže, koja bi spajala poriječje Dona, Kame i Volge s frontom, morao prehranjivati ne samo galicijsko-vojnijsku armadu, nego također i kaukasku te cijelu Rumunjsku. Osim toga treba uzeti u obzir, da je upravo u Ukrajini nastupilo agrarno pitanje mnogo silnije, negoli u drugim pokrajinama, i da su bili upravo tamo svi proizvodi na većini imanja posvema uništeni. S obzirom na to teško je ne čuditi se naivnosti izglađnijih Berlinčana, koji vjeruju osiguravanju prof. Ostapenka o skorim transportima ruskoga žita, mesa, jaja i čega si samo duša razeli. Nije moguće pojmiti, gdje mogu da nadju one tajne zalihe, koje su, kako tvrde bečki listovi, austrijske komisije osigurale. Priznajem, da bi se kod imućnijih seljaka našlo nešto nemlaćenog žita, ali ti su već davno izjavili, da nemaju na prodaju. Novac dandanas u Rusiji uopće nema smisla, za novac se ne dobije ništa. Za kožu, platno, možda dapače za duhan, šećer i čaj dobilo bi se štagod, ali sumnjam, da mi imamo baš tih stvari suviše“. Tako očevidac. Mi pak očekujemo, ginemo i osjećamo, da uistinu žita još nema.

Ukrajina. Prvi mir, koji je bio u ovom užasnom klanju sklopljen, jest mir s novopečenom ukrajinskom republikom. Doduše sklopljen je s ljudima, koji onda nijesu mogli da zastupaju cijelu Ukrajinu, jer su morali da bježe pred ukrajinskim boljševicima, koji su prevladali u Ukrajini, tako da je rada morala bježati iz glavnoga grada i tražiti zaštitu od njemačke i austro-ugarske vojske. Te su vojske „očistile“ zemlju od boljševika, te ju predali „zakonitoj“ vladi — onoj naime, koja je sklopila mir. Tako da je najprije bila stvorena vlada, onda sklopljen mir, a tek iza kako je bio mirovni ugovor potpisan, dobila je vlada u ruke i zemlju, koju su osvojile naše i njemačke čete. Te čete prave sada u Ukrajini „red“. Poljski su listovi glade uspjeha te akcije vjoma pesimistični. Udarac po Ukrajinu, po njihovom je mišljenju udarac po ruskom stablu samom. Novi organizatori istočne Europe moraju u Ukrajini, kako piše „Slovenski Narod“, stvoriti ne samo državu, nego i sam — narod. Jedni tvrde, da je u Ukrajini — 182 svijesnik Ukrajinaca, drugi vele, da ih je 160, t. j. takvih, koji hoće uz svaku cijenu ukrajinsko-političku samostalnost. Ukrajinu prave njemačke bujunele; a one su si i svijesne svojih ciljeva i smjerova... pišu spomenuti list da je. Dosad je u Ukrajini još tako, da puk u Ukrajini ne vidi svijetla, a inteligencija je sveruska. Tko može kazati, što će se razviti do par godina? Što bi se moglo očekovati za par desetogodišta? Za to treba Ukrajinu obuhvatiti oružanom rukom također s jugu, od Odeasa, da bude onda kao u klijčtima. U Odesi uostalom, kako se vidi, mnogo je hambara, ali — praznih! („Slovenski Narod“.)

Iz naše povijesti.

Klanje na jugu.

U sjednici nustrijske zastupničke kuće od 22. siječnja 1918. stavili su zastupnici dr. Korošec i drugovi ovaj upit: S mobilizacijom proveden bje protiv Jugoslavenima progon prema uzoru Bartolomejske noći. Iz ovoga se je razvila tako grozna strahovlada, da je mnogo u čemu bilo natkriljeno djelo Robespierrea. I ona traje više od tri godine. Ali gospodin ministar rata kao da i danas o tom ništa ne zna, govori samo o zloporabama i izjavlja se dapače spremnim, da će dati povesti stroge istrage, ako mu se predlože podaci. Zaista čudnovato neznanje! Mi smo mislili, da mora biti ministar rata ponajbolje upućen u ono, što se zbiva u ratnom ministarstvu i u svezi vojske. Barem je čudnovato, što mora od zastupnika imati tek podatke, da povede istragu. Kadno smo u prvom sjednici zastupničke kuće podali naš zahtjev glade ostvarenja prava samoodređivanja našega naroda po vlastitoj samostalnoj jugoslavenskoj državi, bili smo uvjereni, da će ratno ministarstvo bez daljnega priznati taj zahtjev. Ovaj je naime zahtjev pokrit mjenicama, na kojima stoje potpis ratnog ministarstva i vrhovnog vojnog zapovjedništva kao glavnih dužnika. Naš je narod morao te mjenice eskomptirati krvlju, životom, propašću i mučeništvom nebrojenih tisuća nevinih žrtava. Pošto gospodin ministar rata o tom ništa ne zna i pošto su gospodari radi sjajnog položaja dobro raspoložena, predložit ćemo ovdje nekoliko takovih mjenica. Vidjet će se, da ove mjenice ne sadržavaju i ne trebaju imati antante. Mi imademo državni temeljni zakon o zaštiti lične slobode protiv zloporabama organa javne vlasti. U njemu stoji izričito, da ne može nitko biti sustegnut od nadležnih sudova. Nadalje stoji u njemu, da se uapšenje može obaviti samo u slučajevima, predviđenima u zakonima, te da i u tim slučajevima mora uapšenik smjestiti unutar stanovitog roka biti predveden pred nadležnog suca. Konačno sadržava ovaj državni temeljni zakon apsolutnu zabranu, da ne može nitko biti iz svoje nadležne općine izopćen i prisiljen na boravak u općini, koja nije njegova nadležna općina. Izričito su zabranjene takozvane internacije i konfinacije (§ 5.). Svaka se povreda ovog zakona izričito progoni kao zločin zloporabe službene vlasti (§ 6.). Uslijed takozvanih iznimnih odredaba, predviđenih za slučaj rata, nijesu bile ukinute gore navedene odredbe. A to bi bilo i nedopustivo i protuustavno. Nije bila dapače izdana ni carska naredba u smislu poznatog § 14., premda se je, kako znademo, njime u velikoj mjeri služilo, da je zastupnička kuća označila bila to kao povredu ustava.

A što se eto zbivalo od mjeseca srpnja 1914. ovamo? C. i kr. ratno ministarstvo, odnosno vrhovno vojno zapovjedništvo, stavilo se je iznad ovog državnog temeljnog zakona kao i iznad zakona, naznačenih u njemu, i odredilo čitavu akciju, koja sadržava nasilno obeskrepljenje tog državnog temeljnog zakona. Ova se je akcija sastojala u prvom redu u tomu, što se je odredio bio progon u masama radi navodnog političkog naziranja, kako se je već činilo odnosnim političkim organima. U ratnom bje ministarstvu ustanovljena neka vrst centrale za organizaciju i vođstvo strahovlade protiv Jugoslavenima, koja se je u prvom redu sastojala u našim obeskrepljenja državnog temeljnog zakona glade zaštite osobne slobode. Na odnosna su zapovjedništva četa itd. bile po vrhovnom vojnom zapovjedništvu u sporazumku sa C. i kr. ratnim ministarstvom izdane zapovijedi, da budu one osobe, koje nijesu dovoljno sumnjive stanovitog nekog kažnjivog čina, nego su samo općenito politički nepouzdana, lišene svoje slo-

bode i bilo po političkim, bilo po vojničkim zapovjedništvima poput ratnih zarobljenika zatočene. Pravo je slobodnog izražavanja mnijenja zajamčeno po temeljnim državnim zakonima, u koliko nije ograničeno po drugim zakonima. C. i kr. ratno ministarstvo, odnosno vrhovno vojno zapovjedništvo, stavlja se iznad toga i ide dapače još dalje. Ono određuje, da budu državljani samo radi svojih nazora, i to samo radi predmnijevanih nazora lišeni svoje slobode, premda § 19. vojničkog kaznenog zakona propisuje: „Glede misli ili unutrašnjih nakana, ne poduzme li se nikakovo loše izvanjsko djelo ili se nešto, što zakoni propisuju, ne propusti, ne može se nitko pozivati na odgovornost. Ali ratno ministarstvo, odnosno vrhovno vojno zapovjedništvo, polazi još dalje i postupa s tim ljudima gore negoli sa pravim zločincima. Ono naime ne određuje dapače, da ih se pozove na odgovornost, prije negoli im se usteže sloboda, nego određuje, da se s njima „postupa analogno kao sa ratnim zarobljenicima“, već na temelju mišljenja, koje imadu organi, kojima je povjerena ta protuzakonita služba, o nazorima žrtava. Ovim se žrtvama uopće ni ne saopćuje, zašto ih smatraju za „općenito politički nepouzdana“. Ne pruža im se nikakva mogućnost, da se opravdaju, odnosno da isprave mnijenje, koje imadu o njima. Uostalom jest i pojam „općenito politički nepouzdan ili pouzdan“ tako neodređen i subjektivne naravi, da se može na njegovoj osnovi čitav jedan narod proglasiti zločincem, kojega imade svatko pravo da ubije. Na temelju je ovih odredaba: bilo na tisuće i tisuće Jugoslavena uapšeno, na sve moguće načine držano u pritvoru, tad internirano i konfinirano, i kroz dugo vrijeme, da, dapače kroz tri godine, lišeno svoje slobode. Kod toga su bili zlostavljani i izvrgavani moralnim i fizičkim patnjama najgore vrsti. Većina je od njih pretrpjela velike štete koli na zdravlju toli na svom građanskom napretku. Morali su da trpe glad, njihove obitelji isto, mnogo ih je pomiralo ili postalo osakraćeno, dapače i umobolno uslijed osakudice i patnje. Po čitave su obitelji bile uništene i moraju još danas da trpe na posljednjama. Svaki pojedini od ovih slučajeva, začinjava u prvom redu zločin javnog nasilja po § 371. vojnog kaznenog zakona, odnosno po § 93. kaznenog zakona, u koliko nijesu kod toga sudjelovali vojničke osobe.

Domaće vijesti.

Prijavni ured. U svrhu, da se olakoti općinstvu, koje stanuje unutar redarstvene granice, ispunjenje dužnosti, propisanim u prijavnim propisima, c. k. tvrdjavni povjerenik određuje slijedeće: Odsad unaprijed biti će podignuto 6 filijalka redarstvenog prijavnog ureda, najme kod svake postaje vojne red. straže i to: 1. na Tegetthoffovom trgu, 2. u ulici Dignano 8, 3. u ulici St. Martino 3, 4. u ulici Fausta 3, 5. u ulici Helgoland 6, 6. u ulici Castropola 21. Svatko, koji je dužan da se prijavi, moći će pridignuti dotične tiskanice kod najbližnje redarstvene postaje, te istovratiti ispunjene prijavnice. Na svaki način uredoviti će centralni prijavni ured na Tegetthoffovom trgu i nadalje kao i dosele, tako da će se moći podnesti prijave također i izravno tom uredu. Isključivo kod tog prijavnog ureda morali će se podnesti prijave osoba privatnog zanimanja, te svratišta (hotela) i prenočišta za strance kao što i upite o sadanjem boravištu. Prijavnice za služinčad moći će se naprotiv pridignuti i kod pojedinih filijalka. Uredovni satovi za filijalke određeni su danomice od 7 sati prije podne do 6 sati popodne, dočim oni centralnog prijavnog ureda ostaju nepromijenjeni (od 8—12 prije podne i od 2—4 popodne).

Promet paketa u Pull opet normalan. Poštanski ured Pola saopćuje nam, da je ograničena predaja paketa opet dignuta te je od sada unaprijed normalna.

Živnostenska banka. Na izvanrednoj glavnoj skupštini od 5. veljače o. g. Živnostenske banke, stvoren je zaključak, da se povisi dionička glavnica zavoda od K 100,000,000 na K 200,000,000 izdanjem 100,000 komada dionica po K 200— nominala. Način prepuštanja dionica i drugo, vidi se u današnjem oglasu, kojeg preporučamo našim čitaocima.

Rasple natječaja. Za školsku godinu 1917.—18. ima se podijeliti stipendij u godišnjem iznosu od 180 kruna, ustanovljen za djake slavenske narodnosti od C. i kr. vojničkog dušobrižnika Ivana Fras-a. Polag ustanove utemeljitelja imade pravo na uživanje te stipendije nadaren i u svakom pogledu vrijedan i siromašan djak maloga sjemeništa (konvikta) u Kopru, ili jedan posve vrijedan eksternist bogoslovja, a u pomanjkanju takovih budikojih gimnazijalni djak austro-ugarske monarkije. Na prvom mjestu imadu pravo na uživanje ove stipendije djaci rođeni u župi V o d n j a n, odnosno u ekpozituri (kuraciji) Sv. Kvirin ili Jursiči u R o v e r i j i i pripadajući istim, na drugom mjestu djaci iz župe Bačva (Mondellebotte), na trećem mjestu djaci iz župe Mitvoran (Krnica) a na zadnjem mjestu djaci iz budikoje političke općine u porečko-puljskoj biskupiji. Kod pomanjkanja ovakovih natjecatelja mogu uživati ovu stipendiju i oni, koji su samo rođeni u rečenim općinama ako

i ne pripadaju istim. Molitelji za ovu stipendiju imaju svoje molbenice obložene sa krsnim listom, domovnicom, svjedožbom posljednjih dvaju polugodišta (semestra) kao i sa svjedožbom siromaštva putem njihove nadležne oblasti najdalje do 1. travnja (aprila) 1918. podnijeti presv. biskupskom ordinarijatu u Poreču. Trst, dne 5. ožujka 1918. — Od c. kr. namjesništva.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispje riba, prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Dnevne vijesti.

Zdrava pojava. Nakon sastanka poslanika vascijeleg jugoslavenskog naroda, konstatovao se "Primorske Novine" kao zdravu pojavu sudjelovanje hrvatske socijalne demokracije u borbi za naše narodno ujedinienje. U slovenskoj socijalnoj demokraciji očitovala se takva zdrava pojava ustanovljenjem "Slovenske Socijalne Matice", koja je započela s izdavanjem socijalističke revije "Demokracija". Opozicija slovenske socijalne demokracije odbacila je time one štetne tudje dogme, koje vežu slavenske socijaliste s njemačkima, jer svi slavenski socijaliste, koji su se upregli u kola njemačke socijalne demokracije, uključili su se poslušno za svojimi njemačkim drugovima, koji su ih uvijek izrabljivali u njemačke nacionalne svrhe. I dok su njemački socijaliste u odličnim momentima izdali svoje ideje i vjerno služili njemačkom imperijalizmu i apsolutizmu u Njemačkoj, a njemački držali bjelkavim dogmama, koje su dosad svagdje izdale, te su tako otvoreno stupali u boj pod imenom u boj protiv "buržoaziji", a faktično u boj protiv svome vlastitome narodu. Slovenska socijalistička omladina izdavajući prvi broj svoje revije "Demokracije" proglašuje svijetu, da ne pristiže ni na kakve dogme, te hoće da kritički prosudjuje svaku pojavu i linia slobodne ruke na sve strane. Kao prvi temeljni zahtjev demokracizma i socijalizma postavlja samoodređenje naroda. Narod je onaj plodna čeljen, veli u svojoj poslanici na uvodnom mjestu, kamo mora svako gibanje da polaže svoja s'omena. Narod je onaj okvir, gdje jedino može pojedinac danas razvijati svoju osobnost do najvišeg vrhunca. Mjera, do koje je to moguće, dana je u slobodi, u kojoj živi narod. Na današnjem stupnju ljudskog razvoja preduvjet je narodne slobode suverena narodna država s najširoim samoupravom. Naroda je država preduvjet svakoga napretka širokih masa, bez nje nije moguće zamisliti ostvarenje velikih ideja demokracizma i socijalizma. Za to shvađamo samoodređenje naroda u tom smislu, da mora doseći svaki narod najviši sadašnji oblik političkog života — narodnu državu. Suverene narodne države stvarati će tek temelj za slobodnu federaciju naroda, koja će isključivati izrabljivanje slabijih naroda sa strane jačih. U imenu samoodređenja, piše "Demokracija" u svojoj poslanici, zahtijevamo federalistično državno ujedinienje slovensko-hrvatsko-srpskih područja. Za ostvarenje tog zahtjeva postaviti ćemo svoje najbolje sile. Kako bismo si izvojevali elementarne preduvjete opstanka i napretka, bezuvjetno je potrebno, da stupi svaki pojedinac svijesno i odlučno u boj za ostvarenje velikog ideala i da skupimo u tu svrhu sve naše sile u tjesnu falangu. Za to smatramo jugoslavensku deklaraciju u njenom bivstvu za krepak svlješt čin jugoslavenskog žiteljstva, kojim tumačimo vascijelome svijetu svoj postulat za oslobodjenje i državnim ujedinijenjem. — To je zaista veoma zdrava pojava u životu jugoslavenskog proletarijata. Mjesto ukočenih dogma — život, mjesto tuđinskih otrova — zdravo, demokratsko — narodno shvađanje. Sa simpatijama pozdravljamo pokret slovenske socijalističke omladine, te im želimo na započetoj puti najbolji uspjeh.

"Demokracija". U Ljubljani je na slovenskom jeziku izišao 1. i 2. broj socijalističke revije "Demokracije". Revija će izlaziti zasada jednput mjesečno kao dvostruki broj. Ovaj je broj bogat biranim sadržajem: Naša poslanica. — Petar Jug: Vodeći ideja socijalizma kao moralni ideal. — Altilus: Naš mladeni čovjek. — Stebi Alojzija: O ženskom gibanju u Sloveniji. — Dr. L.: Slovenski proletarijat i jugoslavensko pitanje. — Samo: Drogovor o domovini. — Albrecht Fran: Zaduha tajna. — Pragled: Slovenska Socijalna Matica. — Socijalizam. — Politika. — Socijalna politika. — Zadrž-

ništvo. — Uredništvo i uprava je u Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 5. Za uredništvo odgovara Stebi Alojzije. — "Demokracija" stoji na godinu K 16.—, na pol godine K 8.—, na četvrt godine K 4.— Pojedini broj 80 para. — Našim čitateljima preporučamo ovu reviju, koja će osobito našim radničkom svijetu pružati dovoljno zdrave duševne hrane.

On je Čah! Prigodom reformacijskog jubileja evan-geljsko-teološka fakulteta na bečkom sveučilištu podijelio je bivšem evangelijskom svećeniku u Pragu, Janu Karafiátu, koji je preveo sveto pismo na češki, častni doktorat. On je tu čast otklonio.

Poziv!

Beršečko društvo za štednju i zajmove

registr. zadruga za ograničeno jamčenje u Berseču, pozivlje svoje članove na

XIV. glavnu redovitu godišnju skupštinu

koja će se držati u ponedjeljak dne 25. ožujka 1918., na 4 sata popodne, u općinskom uredu u Berseču.

Dnevni red:

- 1. Čitanje i odobrenje zapisnika posljednje glavne skupštine.
- 2. Izvješće upravnog odbora.
- 3. Izvješće nadzornog odbora.
- 4. Potvrda računskog zaključka za god. 1917.
- 5. Zaključak glede uporabe čistog dobitka.
- 6. Izbor upravnog i nadzornog odbora, te pomirbenog suda.
- 7. Razni predlozi.

Godišnji obračun izložen je na uvid u prostorijama opć. ureda u Berseču.

Berseč, dne 10. ožujka 1918.

Odbor.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sorijija broj 34.

Današnji raspored

Ruka pravednosti
Drama u 3 čina.

Kako ti meni, tako ja tebi!

Vesoljgra u 2 čina.
Početak: 2-30, 3-55, 5-20, 6-45.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prost. 1 K; II. 40 h

Ući se može kod svake silke.

Ravnateljstvo ni priznaje pravo promijeniti raspored.

Traži se djevojka
za domaće poslove kroz nekoliko sati dnevno uz plaću i hranu. — Uplatiti se ulica Novara 19/II. desno.

Rabljeno pokušstvo
kupiše i prodaje tvrditka
Filip Barbutić
Slikaška ulica.

Prodaje se dobra koza
sa mlijekom. Adresu podignuti kod uprave lista.

Oglasujte
u „Hrvatskom Listu“!

A. J. PARCOV:

MUCO.

Nedjelja je, bistra, divna, ko oči čile djevojčice. Kućna su vrata mlstivosti gospodina Lava pl. Dimova zatvorena. Iza slasna objeda posjedeše odlična obitelj u sjajnu kočiju i odveze u šetnju.

Naš Muco ostade sam, samcat u prostranoj kući. Obično vodi on glavnu riječ samo na tavanu. Ali kako je danas blagdan, odmara se na mekom dušeku. Do podne je bio zaposlen u kuhinji, gdje se najradije zadržava i prati svaku kretnju vrlo domaćice. Sijevne li nož u njezinoj ruci, — tad vam Muco oživi, srce mu kućne jače, oči se zakrijese, uspravi rep, te u zgodnom trenutku dignu i svoj moleći glas: miiiauuu, a smatra li shođnim, nadoda i onaj poznati miiuuuu, pri čem taj dugi „u“ iščezava decrescendo. Vi mi ne čete odmah vjerovati, da naš Muco baš na taj način daje oduška svojim najjačim čuvstvima. Ali budite uvjereni, da vam ja to govorim iz vlastitog iskustva, koje sam stekao promatrajući sa svom strpljivošću zanimljivi život te domaćice zvijeri. Sa „miiuuuu“ izražava ona neku želju, dok „miiuuuu“ odaje resignaciju. Ovo posljednje dolazi samo onda na red, kad ono prvo ne upali.

Domaćica vam toga ne bi ovako razgloabila. Stvar je posve naravana. Ja se bavim naukom, a naročito me zanima u životinja ono, što mnogi učenjaci vole nazivati dušom. Nije dakle čudo, da ja sve razglabam, poređujujem, motrim itd., itd. Pa to i odgovara muškarčkoj naravi. Naša vam domaćica međjutim ne mudruje rado, jer to živce izjeda; ona više instinktivno razumije svaku kretnju, svaki mig našega Muce, a ne bi vam znala toga reći i rastumačiti. Zna, bogme! No, ne mojte misliti, da ona ne umije s Mucom postupati. Ah, da vam je samo gledati! Služeći se svojim prirodjenim darom, bez svake naučne primjese, bez mnogog razmišljanja, gotovo

mekanički vam ona Muco drži na uzdi. Usput buđi još i to rečeno, da je domaćin za nju najviša istanca, proti kojoj nema priziva. Koje kakve slobodoumne i nečiste misli ne dolaze nikada na pamet toj čestitoj ženi. A da li vi to shvaćate? Reći čete: Ajde, ne luduj! To su gluposti. — No, ja se neđam smesti. Stvar je ova anatomsko-patološke naravi. Čitava vanjšina naše domaćice govori čisto i bistro, da i mozak njezin da bude nešto obla, glatka, nježna i ugojena, nešto takva, što ne zna za napor; a tu zlu stranu njezinu nadoknađuje — bar donekle — njezin „fini nosić“, instinkt i veliko iskustvo. Ja ipak tvrdim, da sve to ne može da se mjeri sa muškaračkim, izvoranim, recimo i žuljevitim mozgom. Taj je svakako najpouzdaniji, ako i nije apsolutno pouzdan. — No, da one nježne mozgove ne izmucimo, ostavimo naporno mudrovanje i vratimo se u kraljevstvo naše vrijedne domaćice, gdje i Muco zauzima vidno mjesto. Pošto nam je zadaća, da u prvom redu o njemu govorimo, to ćemo nastojati, da izbjeegnemo sve, što ne spada ovamo.

Natuknuli smo već, da Muco imade znatan djeokrug u kraljevini naše ugojene domaćice. On prije svega pazi, da se ne bi kakav gladni mišji otvor usudio zaviriti u kuhinju ili u smočnicu. Po njegovom kodeksu je to zločin, koji se — ako je ikako moguće — kažnjava smrću. No, i prekršaji se, ako krivac ne izmakne, kazne na isti način. Druge kazne, kao strah, potjera, pošt i mjesu prave kazne, već su to tek naravne posljedice, koje tu i tamo mora krivac da podnosi, kad izmiče smrti ili kad se od nje čuva.

Dašto, da mišji rod broji mnogo nedužnih žrtava, čija krv vapi za osvetom. Svanut će onaj dan gnjeval Zemlja će se stresti, potamnjet će sunce, a kamenje zaplakati. I jao si ga krvniku!

Nikakvo čudo, da svi plemeniti stvorovi mrze i preziru iz dna duše svoje strašnog krvnika Muco.

Morate još i to znati, da naša domaćica spada medju one rijetke žene, kojima je nemilosrdni rat na-

Oglas.

Službeno se oglasuje: Pozivom na razglas potpisanog od 2. oktobra 1915 br. Allg. 942/2—15 i nasljednje, daje se do sveopšeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od petka 15. ožujka t. g. iza 7 i po šata popodne ne bude propisno potamnio vlastitih prozora. — Pula, dne 12. III. 1918. C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck, v. r.

Živnostenska banka.

Poziv na supskripciju!

Zaključkom izvanredne glavne skupštine od 5. veljače 1918. povisuje se dionička glavnica

od K 100,000.000- na K 120,000.000-

izdanjem 100.000 komada novih dionica à K 200.— nominala.

Upisni tečaj ustanovljen je za dioničare sa K 285.— za novu dionicu, za nedioničare sa K 310.—.

Uplate slijede: K 100.— časom popisa, ostatak do 1. svibnja 1918.

Potpisivanje traje do 28. ožujka 1918.

Prijave se primaju kod Živnostenske banke u Trstu, ulica Ponterosso 7, gdje se mogu dobiti prospekti i odnosne informacije.

Živnostenska Banka Podružnica u Trstu.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrirana zadruga za ograničeno jamčenje
ulica Carrara br. 4, vlastita kuća
„Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.

Prima uložke na štednju, te ih ukamaćuje sa

4 % kamata

Eskomptira mjenice uz najpovoljnije uvjete i daje zajmove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije pod. i od 4—6 popodne.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

prtio još par kilograma masti, mjesto da joj nemili teret umanji. Rat je i to skrivio, da on mora sada držati svoju kuhinju na kuđ i kamo višem nivo-u, nego u mirno doba. Pa, kolika briga oko sanduka i vreća, o kojima gladni miševi uvijek snivaju! Zar mislite, da je ugodno, kad se n. pr. vreća muke pokvari i moraš je baciti svinjama, da ti ne naudi zdravlju?! Kolika šteta! Zato moraš biti uvijek na oprezu, jer valjda sam nečastivi gomila tuđe svega i svašta, česa ti u mirno doba nije trebalo. Vjerni Muco je našoj domaćici najveća potpora u ovim teškim danima. Njemu niko ništa ne tumači, ali čini ti se, da ipak sve shvaća, jer veoma dobro znađe, što mu dužnost nalaže.

Ne mogu, a da ne istaknem i jednu manu naše domaćice. Svakako je od nje najbolje i ne doći joj, da se više puta toliko ponizi, te skupa potajno saveze s Mucom. U koju svrhu? pitat čete odmah. A ma baš samo zato, da zajedničkim silama tamane bijedne miševce. Sta sve ne podnesoše oni u ove tri strašne godine rata. Mogao biš o tom na vozove knjuga napisati, al boji njihovih ne bi potomstvo još pojmito. Nekad su jadni miševi životarili: ovdje bi našli mrvicu hljeba, ondje komadić sira, na drugom mjestu se prosulo brašno. Živjeli su, a da ne dosađuju ni domaćici, ni njezinom okrutnom savezniku, koji je tada manje na njih pazio. Onda se je ipak lakše disalo, a često i ugodnih dana sprovelo. Ali sada! Mili Bogo, kako je sve пусто, sve sakrilo, a davesterim ključima zaključano. Ni trunka da založiš. Samo glad, glad i glad. A Muco? Tiran! Svaki dan slavni orgije Sit, ugojen i pun obijesti, uvijek je spriman, da razdere svakoga miša, koji se dopane njegovih oštrih šapa. Sta mu možeš?

Svojoj su nevolji i sami miševi krivi. Ne znaju si pomoći. Uvijek žive u strahu. I maleni su, jako maleni! Zato bi trebalo, da se u ose ugledaju. One i vole potjeraju.

(Konac sljedi.)